

21.10.12

לכב'

מר אולג אלייביץ אלייב

ראש העיר

רוז'ישץ

ראש העיר הנכבד,

אנו פונים אליך בשם הארגונים של יוצאי רוז'ישץ בישראל, אמריקה וקנדה, בבקשה להכריז על שני האתרים הקדושים והחשובים לנו ברוז'ישץ – כאתרי מורשת היסטורית של העיר.

האתרים המדוברים הינם: שטח בית הקברות היהודי הישן בעיר, ושטח האנדרטה לזכר הנרצחים בגיא ההריגה, במחצבה מחוץ לעיר.

אנו נציגי ארגונים שחברים בהם מאות משפחות החיות כיום בישראל, באמריקה ובקנדה, שמשפחותיהם באו מרוז'ישץ, נולדו ברוז'ישץ, גדלו ברוז'ישץ, למדו ברוז'ישץ, וחלק גדול מהם נרצחו וקבורים ברוז'ישץ.

במהלך מאות שנים היהודים חיו ברוז'ישץ ולקחו חלק חשוב ונכבד בפיתוח העיר וצמיחתה. כתוצאה ממלחמת העולם השנייה והשואה, שנחתה על היהודים ברחבי אירופה, ופעולת הגרמנים ברוז'ישץ, רוב התושבים היהודים של רוז'ישץ נרצחו ונכחדו. רק אלו שיצאו לפני המלחמה הצליחו להינצל, אולם מאז המלחמה היא לא נותרו יהודים בעיר.

תושביה היהודים של רוז'ישץ היוו חלק חשוב ונכבד בהיסטוריה של העיר ואי אפשר להתעלם מתרומתם החשובה לפיתוחה.

למען ההיסטוריה של העיר וכחלק מהמורשת של רוז'ישץ יש לשמור ולשמר את שני האתרים העיקריים בהם טמון הזיכרון הכואב ביותר של גורל היהודים.

למען המורשת של רוז'ישץ יש להכריז על שני האתרים הללו, בית הקברות היהודי, ואזור גיא ההריגה, כעל אתרים היסטוריים חשובים למורשת העיר.

אנו מבקשים ממך, כבוד ראש העיר, להפעיל את סמכותך וסמכות מועצת העירייה על מנת להכיר ולהכריז על אתרים אלו כאתרי מורשת היסטוריים של רוז'ישץ.

אנו, כנציגי משפחות יוצאי רוז'ישץ, נמשיך לתמוך בשיקום האתרים, לבקר בהם ולספר לדורות הבאים על החשיבות הרבה של השורשים של כל יוצאי רוז'ישץ.

אנו מודים לך מראש על פעולתך בעניין, וממתינים בדריכות לתשובתך.

בכבוד רב,

אהרון גוטליב – יו"ר

ארגון יוצאי רוז'ישץ בישראל

מען למכתבים:

Aharon Gotlieb

61/1 Deganya str.

Netanya 42376

e-mail: gotlieb1@netvision.net.il

tel: + 972 9 8334202

+ 972 54 4834201

ארגון יוצאי רוז'ישיץ' (וזהליון) והסביבה בישראל
ראזשישטשער קאמיטעט אין ישראל
ROZYSZCZER COMMITTEE IN ISRAEL

היכל וזהליון, רח' כורזין 10, ת.ד. 804 גבעתיים, טל: 03-5717621
www.ROZYSZCZE.org

21 жовтня 2012

Пану А.А. Алиеву,

Міському голові

Рожищенської міської ради Волинської області

м. Рожище, вул. Незалежності, 60

Шановний пане Алиєв!

Від імені Організації вихідців з м. Рожища в Ізраїлі, Америці та Канаді просимо Вас оголосити два місця, пам'ятних для євреїв, історичними пам'ятниками м. Рожища.

Мова йде про єврейський цвинтар та район меморіалу в яру, в якому були розстріляні євреї, в кар'єрі за містом.

Ми представляємо організацію, що об'єднує сотні сімей в Ізраїлі, Америці та Канаді, чії рідні народилися, вирости та вчилися в Рожищі; багато там же загинули й поховані.

Євреї жили в Рожищі протягом сотень років, брали активну участь у розвитку міста. Під час

Другої світової війни та Голокосту велику частину єврейського населення Рожища було

знищено. Врятувалися лише ті, хто виїхав до війни. З тих пір в Рожищі не залишилося євреїв.

Єврейське населення Рожища було важливою та невід'ємною частиною історії міста, і забувати про це не можна.

Заради історії та спадщини м. Рожища слід зберегти два зазначених меморіальних місця, де залишилися пам'ять та біль євреїв.

Ми просимо Вас, пане голова, прикласти всі старання, щоб оголосити зазначені місця

історичними пам'ятниками. Ми, представники сімей вихідців з Рожища, будемо і далі брати

участь в реставрації меморіальних об'єктів, відвідувати їх та розповідати про них наступним

поколінням нащадків вихідців з Рожища.

Заздалегідь дякуємо Вам за участь і чекаємо на позитивне рішення.

З повагою,

Аарон Готліб, голова Організації вихідців з м. Рожище в Ізраїлі

Aharon Gotlieb

61/1 Deganya Str., Netanya 42376, Israel

E-mail: gotlieb1@netvision.net.il

Tel. + 972 9 8334202, + 972 54 4834 201

ארגון יוצאי רז'ישיץ' (וההלין) והסביבה בישראל
ראזשישטשער קאמיטעט אין ישראל
ROZYSZCZER COMMITTEE IN ISRAEL

היכל ווהלין, רח' כורזין 10, ת.ד. 804 גבעתיים, טל: 03-5717621
www.ROZYSZCZE.org

Рожище - історія євреїв

Рожище - особливе місто, що зіграло важливу роль у розвитку Волині.

Вважається, що місто було засноване в кінці 1-го століття. Згідно з переписом населення 1847 року, в містечку налічувалося 702 єврея, а 50 років потому, в 1897 році, єврейське населення зросло до 4300 осіб.

На початку 20-го століття євреї становили близько 80% від загального населення Рожища.

Крім євреїв у містечку жили українці та поляки; поблизу знаходилися німецькі поселення, що продавали свою сільгосппродукцію євреям Рожища.

Місто славилася своїми багатими врожаями. Крім того, в Рожищі були великі і маленькі борошномельні підприємства, текстильні фабрики. Текстиль та нитки, вироблені в Рожищі, користувалися попитом по всій Україні. Інші галузі перебували в основному під управлінням євреїв, які давали городянам робочі місця. У Рожищі також вирощували велику рогату худобу і птахів.

Під час Першої світової війни місто було практично повністю знищено. Багато євреїв покинули рідні місця. Неодноразово змінювалася влада: німці та австрійці, українці, поляки, росіяни. Коли в 1920 році місто потрапило під контроль Польщі, євреї почали повертатися, відбудовувати свої зруйновані будинки. Єврейська громада відродилася до життя. За кілька років її чисельність досягла 5000 осіб; вона продовжувала розвиватися.

Громадське єврейське життя кипіло в Рожищі. У громаді малися підприємці, скарбники та філантропи, що жертвували гроші на благодійність. Серед місцевого населення,

особливо серед молоді, гаряче обговорювалася ідея національного відродження.

Зміцнювався сіоністський рух, до якого залучилися найбільш ділові й освічені люди.

ארגון יוצאי רוז'ישץ' (וזהליון) והסביבה בישראל
ראזשישטשער קאמיטעט אין ישראל
ROZYSZCZER COMMITTEE IN ISRAEL

היכל זוהליון, רח' כורזין 10, ת.ד. 804 גבעתיים, טל: 03-5717621
www.ROZYSZCZE.org

Навіть релігійні євреї та хасиди підтримували сіоністську ідею як вирішення єврейського питання. У Рожищі кипіло єврейське життя, торговці сусідили з промисловцями, багаті - з бідними, освічені - з малоосвіченими, будувалися школи, синагоги і т.д.

Слід зазначити, що серед єврейського населення була широко розвинена благодійність. Було створено особливий комітет, а також благодійний фонд, який допомагав нужденним родинам. Жодній єврейській родині не давали голодувати. Так було аж до початку Другої світової війни.

Питання освіти займало всіх єврейських батьків. Серед місцевих євреїв практично не було неграмотних, хоча серед неєврейського населення таких налічувалося чимало.

У місті було кілька "хедерів", де вивчали Тору. Була сучасна Йешива, де поряд із Торою викладали загальноосвітні предмети - арифметику, географію і т.д. На початку 30-х років в місті відкрили школу "Культура", де викладали іврит. Існувала загальноосвітня польська школа, а також особлива школа для єврейських дівчаток "Бейт Яаков".

У Рожищі не було ВУЗів; той, хто хотів учитися далі, відправлявся в інші сусідні міста.

У 30-ті роки традиційна освіта переживала серйозну кризу. Велика частина дітей і підлітків бажала навчатися в ідишської школах (фолкшола) і в школі "Культура".

У підліткових рухах обговорювали життя на землі Ізраїлевій, вчили пісні на івриті, готувалися до репатріації. Як вже було сказано, практично всі підлітки і значна частина дорослого населення зараховували себе до сіоністського руху.

Багатьох підлітків посилали вчитися в кібуци в Польщі; в 20-і роки почалася репатріація в

ארגון יוצאי רוד'ישץ' (והלין) והסביבה בישראל
ראזשישטשער קאמיטעט אין ישראל
ROZYSZCZER COMMITTEE IN ISRAEL

היכל ווהלין, רח' כורזין 10, ת.ד. 804 גבעתיים, טל: 03-5717621
www.ROZYSZCZE.org

Ізраїль.

Антисемітизм не обійшов стороною жителів Рожища. Багато хто з місцевих жителів прагнув емігрувати в інші країни або репатріюватися до Ізраїлю.

Так було до початку Другої світової війни.

У вересні 1939 року нацистська Німеччина вторглася до Польщі. Згідно пакту Молотова-Рібентроппа, підписаного між Німеччиною та СРСР, радянська влада анексувала Східну Польщу. Червона армія увійшла у Волинь, в тому числі і в Рожище. Єврейське населення пристосувалося до нового режиму, проте єврейські та сіоністські установи закрили.

22 червня 1941 Німеччина оголосила війну СРСР. Незабаром німці окупували Волинь і почали переслідувати місцевих євреїв. Їм охоче допомагали українці-націоналісти. День у день публікувалися нові укази. Євреям пропонували здати німцям всі цінні речі.

Молодих викликали нібито на роботу, а насправді їх катували і вбивали; лише деякі поверталися додому живими. Незабаром в містечку залишилися тільки старі, жінки і діти, слабкі і голодні, що жили в страху.

Через кілька місяців єврейське населення помістили в гетто. Там панував голод, хвороби, жахлива тіснота. Євреїв мучили і вбивали без усякої причини.

23 серпня 1942 відбулася акція масового знищення євреїв. Німці та їхні українські прибічники зібрали 3700 осіб (що залишилися з числа 6000, що жили в Рожищі до німецької окупації) біля величезного кар'єру та розстріляли.

Врятувалися одиниці; єврейська громада Рожища припинила існування.

ארגון יוצאי רז'יץ' (והלין) והסביבה בישראל
ראזשישטשער קאמיטעט אין ישראל
ROZYSZCZER COMMITTEE IN ISRAEL

היכל ווהלין, רח' כורזין 10, ת.ד. 804 גבעתיים, טל: 03-5717621
www.ROZYSZCZE.org

Небагато вцілих після бійні репатріювалися до Ізраїлю, де почали нове життя.

Сьогодні в Рожищі не залишилося й сліду єврейського життя. Росіяни передали владу українцям. Наскільки нам відомо, у містечку живуть три єврейські жінки, що поєднувалися браком з християнами і не зберегли зв'язок з єврейською громадою.

У той же час вихідці з Рожища, що репатріювалися до Ізраїлю до війни, і ті, хто пережив Голокост і репатріювався після війни, заснували Організацію вихідців з Рожища та околиць в Ізраїлі. На щедри пожертви євреїв США організація придбала великий зал на вул. Амеасфім, д. 3, у Тель-Авіві, який став "Будинком вихідців з Рожища". Тут, у "Книзі Рожища" і на меморіальних табличках, увічнена пам'ять загиблих.

У 2005 році стіну пам'яті було повністю скопійовано в Меморіальній печері в музеї "Яд Вашем" в Єрусалимі.

8 травня 2006 року відбулася церемонія відкриття стіни пам'яті в присутності численних вихідців з Рожища в першому і наступних поколіннях.

"Будинок вихідців з Рожища" було передано в користування організації "Яд Вашем".

На кладовищі в Холоні встановлено меморіальний пам'ятник, під яким покоїться мішок із землею, привезеною з яру біля Рожища, де були розстріляні євреї.

В рамках своєї діяльності організація налагоджує зв'язки з міською владою. З їх згоди реалізовано первинний проект по відновленню єврейського кладовища в Рожищі.

Реставрація включала в себе збір пам'ятників, що служили бордюрами на міських мостових, і установка їх на кладовищі. Навколо кладовища спорудили огорожу із

ארגון יוצאי רוז'ישץ' (והלין) והסביבה בישראל
ראזשישטשער קאמיטעט אין ישראל
ROZYSZCZER COMMITTEE IN ISRAEL

היכל ווהלין, רח' כורזין 10, ת.ד. 804 גבעתיים, טל: 03-5717621
www.ROZYSZCZE.org

залізними воротами і замком.

Крім того, на місці розстрілу євреїв, біля в'їзду в місто, над величезною братською могилою встановили пам'ятник. Він також оточений огорожею і рослинністю.

Відбулися церемонії відкриття цвинтаря та пам'ятника, споруджених силами ізраїльської організації та євреїв США, в присутності членів організації та офіційних представників місцевої влади, в тому числі голови місцевої ради.

Сьогодні організація складається з 150 вихідців з Рожища в різних поколіннях.

Старійшини з першого покоління, які пережили Голокост або репатріювалися до початку Другої світової війни, заснували родини в Ізраїлі; вони щорічно згадують загиблих на меморіальних церемоніях.

На чолі організації стоїть комітет, що складається з вихідців із Рожища в першому та наступних поколіннях.

Адреса сайту організації: <http://www.rozyszcze.org>.

Меморіальний пам'ятник:

<http://www.kadisha.biz/showitem.aspx?levelId=59581&itemId=607&template=6>.